

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

НАВЧАТИ ВЧИТИСЯ

ПЕРЕКЛАДУ

Монографія

За загальною редакцією доктора філологічних наук,
професора С. О. Швачко

Рекомендовано вченою радою Сумського державного університету

Суми
Сумський державний університет
2015

УДК 81'253
ББК 81.07
Н15

Рецензенти:

В. В. Демецька – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри перекладознавства та прикладної лінгвістики Херсонського державного університету;

О. В. Ребрій – доктор філологічних наук, доцент, завідувач кафедри теорії та практики перекладу англійської мови факультету іноземних мов Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна;

А. А. Семенюк – кандидат філологічних наук, доцент кафедри практики англійської мови Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки (м. Луцьк)

*Рекомендовано до видання вченою радою
Сумського державного університету
(протокол № 8 від 19 лютого 2015 року)*

Навчати вчитися перекладу : монографія / за заг. ред. д-ра філол. наук, проф. С. О. Швачко. – Суми : Сумський державний університет, 2015. – 215 с.
ISBN 978-966-657-582-4

Монографія присвячена 20-річчю спеціальності «Переклад» Сумського державного університету. Топіковою є сьогоденна проблема – навчати студентів вчитися перекладу. Монографія складається з двох частин. Перша частина присвячена статтям знаних учених України. У другій частині йдеться про наукову поліфонію у царині перекладу викладачів кафедр теорії та практики перекладу і германської філології Сумського державного університету. У монографії подані статті та короткі відомості про їх авторів.

Матеріали монографії зацікавлять викладачів, аспірантів, наукових співробітників, дослідників, перекладачів, студентів старших курсів факультетів іноземних мов та всіх, хто цікавиться проблемами перекладознавства.

УДК 81'253
ББК 81.07

ISBN 978-966-657-582-4

© Колектив авторів, 2015
© Сумський державний університет, 2015

ЗМІСТ

	С.
ДОВІДКА	5
Частина I. Переклад – своєрідне творче диво (Wonder of Wonders)	7
<i>Швачко С. О.</i> Перекладацькі трансформації у поетичному просторі.....	10
<i>Воробійова О. П.</i> Когнітивні оператори в художній семантиці: рецептивно-трансляційний аспект.....	18
<i>Демецька В. В.</i> Переклад текстів культури: адаптація чи анти-адаптація?.....	23
<i>Зацний Ю. А.</i> Зміни в повсякденному житті носіїв англійської мови й інноваційні процеси в словниковому складі.....	29
<i>Потапенко С. І.</i> Зіставна інтернет-лінгвістика: принципи дослідження гіпертексту.....	41
<i>Ребрій О. В.</i> <i>Modus operandi</i> перекладача у світлі теорії ігор.....	47
<i>Анохіна Т. О.</i> Статус вихідних патернів категорії лакуарності.....	52
<i>Багацька О. В., Коваленко А. М.</i> Принципи аналізу мовного втілення концепту рівновага.....	59
<i>Олікова М. О.</i> Когнітивно-комунікативні характеристики еліпсиса.....	63
<i>Семенюк А. А.</i> Функциональные особенности спонтанного информативного дискурса.....	70
Частина II. Переклад – це процес і результат (Goals. Gains. Gaps)	74
<i>Баранова С. В.</i> Вирішення комунікативних завдань на заняттях з перекладу.....	75
<i>Бровкіна О. В.</i> Мовленнєві засоби реалізації стратегії утішання при симетричних відносинах батьків та дітей.....	81
<i>Герман М. В.</i> Перекладацький метод Михайла Ореста (на прикладі поезій Райнера Марії Рільке).....	88
<i>Дегтярєва Л. И.</i> Соотнесенность лексико-семантических вариантов содержательной структуры слова при переводе с немецкого на русский язык.....	94
<i>Дорда В. О.</i> Сленг як явище мовної моди.....	99
<i>Єгорова О. І., Зінченко А. В.</i> Перекладацька рефлексія поезії Т. Г. Шевченка «Заповіт».....	108
<i>Ємельянова О. В.</i> Особливості авторитарного дискурсу в діаді «авторитарна особистість : авторитарна особистість».....	120
<i>Жулавська О. О.</i> Дефінітивний аналіз імені концепту тероризм.....	126
<i>Кобяков О. М.</i> Засада навчати вчитися і класичні мови	129
<i>Косенко Ю. В.</i> Дискурсивні маркери в сучасній англomовній фатичній метакомунікації.....	133
<i>Медвідь О. М.</i> Перекладацький аспект гендерних маркерів (на матеріалі спічів англomовних політдіячів).....	139
<i>Мовчан Д. В.</i> Зв'язок антонімії з антиноміями мови.....	147

<i>Назаренко О. В.</i> Щодо перекладу антропонімів (на матеріалі серії дитячих казок Don't Be Like Them).....	152
<i>Попова О. В.</i> Доцільність вивчення перекладацького аспекту вигуку як елемента сучасної мовної парадигми.....	156
<i>Прокопенко А. В.</i> Структурно-семантичні аспекти політичного інтерв'ю.....	162
<i>Таценко Н. В.</i> Семасіологічні параметри порівняння в перекладі.....	170
<i>Чепелюк А. Д.</i> Лінгвокогнітивні характеристики малого жанру: перекладацький аспект.....	178
<i>Чернюк Н. І.</i> Амбівалентність і переклад.....	183
<i>Чуланова Г. В.</i> Особливості перекладу англomовних текстів-відгуків (на матеріалі книжкового інтернет-магазину Amazon.com).....	191
<i>Шуменко О. А.</i> Semantic Evolution of Quantitative Words.....	197
<i>Щигло Л. В.</i> Перекладознавчий дискурс: традиції та інновації.....	201
ПІСЛЯМОВА	
<i>Кобякова І. К.</i> Професійний переклад на Слобожанщині.....	208

Ефимов Р. В. Внутренняя валентность слова: теория и практика. Учебное пособие. – Харьков : Константа, 1999. – 112 с. 9. Карасик В. И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс. – Волгоград : Перемена, 2002. – 477 с. 10. Лакунарность в языке, картине мира, словаре и тексте. Межвузовский сборник научных трудов. – ред. Быкова Г. В. – Новосибирск : Изд-во НГПУ, 2009. – 262 с. 11. Сорокин Ю. А. Лакуны: еще один ракурс рассматривания //Лакуны в языке и речи: Сборник научных трудов / под ред. проф. Ю. А. Сорокина, проф. Г. В. Быковой. – Благовещенск : Изд-во БГПУ, 2003. – С. 3–10. 12. Сорокин Ю. А. Неканоническая русистика: статьи, заметки и реплики / Сорокин Юрий Александрович. – Москва : Изд-во Института проблем риска, Информационно-издательский центр «Бон Анца», 2009. – 223 с. 13. Александрова З. С. Словарь синонимов русского языка. Практический справочник. – М. : Русский язык, 1989. – 495 с. – ССРЯ. 14. Берестецкий В. Б. Квантовая электродинамика: учеб. пособие для вузов / В. Б. Берестецкий, Е. М. Лифшиц, Л. П. Питаевский; под ред. Л. П. Питаевского. – 4-е изд., испр. – М. : ФИЗМАТЛИТ, 2001. – 719 с.

Багацька Олена Вікторівна

28.02.1977

- Доцент кафедри германської філології СумДПУ ім. А. С. Макаренка.
- Кандидат філологічних наук, доцент.
- Закінчила у 1999 р. Сумський державний педагогічний інститут ім. А. С. Макаренка, факультет іноземних мов.

Професійна кар'єра

- 1999–2006 рр. – викладач англійської мови СумДПУ ім. А. С. Макаренка.
- 2002–2005 рр. – аспірантка Київського національного лінгвістичного університету.
- 3 2006 р. – доцент кафедри германської філології СумДПУ ім. А. С. Макаренка.

Понад 50 наукових та навчально-методичних публікацій.

Сфери наукових інтересів : лінгвокогнітивний та лінгвокультурологічний аспекти дослідження англомовної художньої прози, вербальні та невербальні засоби втілення концептів у англомовному художньому дискурсі.

Курси викладання: Інтерперетація художнього тексту, Когнітивна лінгвістика, Практика усного та писемного англійського мовлення.

Тема кандидатської дисертації – «Концепт РІВНОВАГА в сучасних американських оповіданнях: лексико-граматичний та наративний аспекти» (2007 р.)

Головні публікації:

Монографії та навчальні посібники:

1. Багацька О. В. Основи інтерпретації художнього тексту: практикум (англійською мовою): навчальний посібник. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2008. – 160 с.
2. Багацька О. В. Лексичні засоби позначення концепту *РІВНОВАГА* в

сучасних американських оповіданнях // Лінгвоконцептологія: перспективні напрямки: колективна монографія / под ред. А. Э. Левицкого, С. И. Потапенко, И. В. Недайновой. – Изд-во ГУ «ЛНУ имени Тараса Шевченко», 2013. – С. 198–218.

Статті у фахових виданнях та інші публікації:

1. Багацька О. В. Наративні трансформації виявів концепту РІВНОВАГА в сучасних американських оповіданнях // Проблеми семантики слова, речення та тексту. – Київ : Київськ. нац. лінгв. ун-т. – 2008 – Вип. 21. – 424 с. – С. 23–30.
2. Багацька О. В. Концепт РІВНОВАГА в наративній структурі сучасних американських оповідань // Філологічні трактати. Науковий журнал. – Суми: Вид-во СумДУ, Харків : Вид-во ХНУ ім. В.Н. Каразіна. – 2010. – 161с.– С. 12–19.
3. Багацька О. В. Концепти на позначення тілесного та культурного досвіду в сучасних лінгвокогнітивних дослідженнях: підходи до визначення та диференціації // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. – Філологічні науки. Мовознавство. – 2011. – Ч. 1. – 218 с. – С. 126–130.

Коваленко Андрій Миколайович

08.02.1973

- Декан факультету іноземної та слов'янської філології СумДПУ ім. А. С. Макаренка.
- Кандидат філологічних наук, доцент.
- Закінчив у 1995 р. Сумський державний педагогічний інститут ім. А. С. Макаренка, факультет іноземних мов.

Професійна кар'єра

- 1995–2003 рр. – викладач кафедри практики англійської мови СумДПУ ім. А. С. Макаренка.
- 199–2001 рр. – аспірант Київського національного лінгвістичного університету
- 2003–2005 рр. – завідувач кафедри германської філології СумДПУ ім. А. С. Макаренка.
- 2005–2008 рр. – декан факультету іноземних мов СумДПУ ім. А. С. Макаренка.
- 2008–2014 рр. – директор Інституту філології СумДПУ ім. А. С. Макаренка.
- З 2014 р. – декан факультету іноземної та слов'янської філології СумДПУ ім. А. С. Макаренка.

Понад 50 наукових та навчально-методичних публікацій.

Сфери наукових інтересів: комунікативно-прагматичний та лінгвокогнітивний аспекти дослідження мовних одиниць, дискурс-аналіз, вербальні та невербальні засоби спілкування.

Курси викладання: Теоретична граматики, Комунікативно-прагматична парадигма сучасних лінгвістичних досліджень.

Тема кандидатської дисертації: «Заголовок англomовного журнального мікротексту-повідомлення: структура, семантика, прагматика (на матеріалі тижневика *Newsweek*)» (2002 р.).

Нагороди:

2008 р. – Почесна грамота Міністерства освіти і науки України «За багаторічну сумлінну працю, значний особистий внесок у підготовку висококваліфікованих спеціалістів, плідну науково-педагогічну діяльність»

2014 р. – нагороджений знаком «Ушинський К. Д.» Національної академії педагогічних наук України

Головні публікації:

Навчальні та навчально-методичні посібники і розробки:

1. Коваленко А. М. Іронія як прагматичний компонент висловлювання // Філологічні студії: Науковий часопис. – Луцьк : Вид-во Волинського держ. ун-ту ім. Лесі Українки. – 2004. – № 2. – С. 111–116.
2. Коваленко А. М. Прагматичний аспект функціонування іронічного заголовка (на матеріалі англomовного тижневика *Newsweek*) // Вісник Черкаського університету. Серія: Філологічні науки. – Черкаси : Вид-во Черкаського держ. ун-ту ім. Б. Хмельницького. – 2004. – Вип. 59. – С. 107–116.
3. Коваленко А. М. Логіко-семантичні відношення включення між заголовком і текстом (на матеріалі тижневика *Newsweek*) // Зб. наук. пр. Полтавського держ. пед. ун-ту ім. В. Г. Короленка. Серія: Філологічні науки. – Полтава, 2005. – Вип. 1 (40). – С. 247–253.
4. Страх як засіб маніпулювання свідомістю в ЗМІ / А. М. Коваленко, Д. Д. Денисова // Світогляд – Філософія – Релігія: зб. наук. пр. / ДВНЗ «УАБС НБУ». – Суми, 2012. – № 2. С. 43–51.

Принципи аналізу мовного втілення концепту рівновага (на матеріалі англійської мови)

Багацька О. В., канд. філол. наук, доцент,
Коваленко А. М., канд. філол. наук, доцент,
*Сумський державний педагогічний
університет ім. А. С. Макаренка*

На сучасному етапі розвитку когнітивної лінгвістики особливої актуальності набуває дослідження засобів мовної реалізації концептуального змісту та аналіз загальних когнітивних підстав реального використання мови у конкретному дискурсі. У зв'язку з цим виникає необхідність виявлення конкретних способів категоризації та структуризації знань, які людина отримує при безпосередньому сприйнятті дійсності [3, с. 11] та кодує за допомогою мови. Центральна ідея, що об'єднує численні лінгвокогнітивні дослідження, полягає у тому, що знання людини подані у вигляді певних структур – когнітивних моделей або ментальних репрезентацій [4; 9], чільне місце серед яких посідає концепт [2, с. 14; 5, с. 27]. Отже, завдання статті полягає у розкритті загальних принципів моделювання структури концепту РІВНОВАГА на матеріалі коротких оповідань.

Складний характер організації концепту дозволяє диференціювати його два рівні – вертикальний та горизонтальний. При вертикальній організації враховують ступені абстракції тих знань, що входять до концепту, при горизонтальній – виявляють організацію кожного рівня. Вертикальна організація концепту представлена таким чином:

1) конкретно-чуттєвий образ (образ конкретного предмета або явища у нашій свідомості) [1, с. 36];

2) уявлення (узагальнені чуттєві образи предметів або явищ);

3) схема (концепт, представлений просторово-графічною або контурною моделлю);

4) поняття (частина концепту, що містить найбільш загальні, істотні ознаки предмета чи явища та ґрунтується на уявленні або схемі, поступово абстрагуючись від другорядних ознак) [1, с. 36; 7, с. 72].

Кожен із зазначених рівнів має свою структуру. Організація концепту на рівні конкретно-чуттєвого образу представлена образ-схемами, що формуються під впливом сенсомоторного досвіду людини, використовуються для творення більш складних образів свідомості [10, с. хіх].

Образ-схема концептуалізується як гештальт, певний семантичний примітив з досить простою внутрішньою структурою, що зумовлено специфікою людського сприйняття [10, с. хіх, 41–48]. Згодом вона може бути як розширена внаслідок метафоричного перенесення [10, с. ххі, 65–66, 72], так

і далі поділена на більш елементарні складники [10, с. 28]. Формуючи дискретні «пакунки смислу» (meaning packages) [11, с. 373], образ-схеми можуть комбінуватися між собою, таким чином утворюючи образ-схемні єдності з більш складною структурною організацією та комплексним способом сприйняття [10, с. 3–4; 11, с. 373].

Образ-схема РІВНОВАГА, що покладена в основу однойменного концепту, належить до гештальтів зі складною внутрішньою структурою та комплексним способом концептуалізації. Її структура може бути розкладена на більш елементарні за своєю будовою образ-схеми, тобто становить два або декілька симетрично (пропорційно) взаємодіючих відносно вертикальної осі (образ-схема ВЕРТИКАЛЬ) вектори сили (СИЛОВІ образ-схеми) [10, с. 85].

Розглянемо більш детально складники образ-схеми РІВНОВАГА. Вертикальна вісь репрезентована образ-схемою ВЕРТИКАЛЬ (VERTICALITY), яку також тлумачать як ШКАЛУ, оскільки вона ґрунтується на тілесних орієнтирах ВЕРХ-НИЗ. Подібність між зазначеними гештальтами зумовлена тим, що у свідомості людини вони формуються на основі більш елементарної образ-схеми ПРЯМА [8, с. 109], яка залежно від ситуації набуває прямовисної, горизонтальної або косої орієнтації. Відповідно, ВЕРТИКАЛЬ/ШКАЛА репрезентована вертикальною ПРЯМОЮ, тобто виступає більш складною концептуальною структурою, що виявляється у диференціації кількох видів ВЕРТИКАЛІ: ФІЗИЧНОЇ, КІЛЬКІСНОЇ, ЕМОЦІЙНО-ОЦІННОЇ, тощо [6, с. 133].

Другий компонент образ-схеми РІВНОВАГА утворюють сили, що репрезентують відповідні СИЛОВІ гештальти, а саме – ПРИМУС (COMPULSION), ПЕРЕШКОДА (BLOCKAGE), ПРОТИДІЯ (COUNTERFORCE), ВІДВЕРНЕННЯ (DIVERSION), УСУНЕННЯ ПЕРЕШКОДИ (REMOVAL OF RESTRAINT), ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МОЖЛИВОСТІ (ENABLEMENT), ПРИТЯГАННЯ (ATTRACTION) [10, с. 45–48].

Диференціація зазначених силових образ-схем зумовлена структурою СИЛИ, яка характеризується такими параметрами: взаємодія (interaction), напрямок (directionality or vector quality), джерело (source or origin), мета (target), інтенсивність/ступінь (intensity or degree of power), траєкторія руху (path of motion) [10, с. 42–48], базовими серед яких є джерело, мета та вектор [10, с. 43]. При цьому два перших складники (джерело та мета) можуть вважатися ментальними орієнтирами, тому що відносно них локалізується вектор [6, с. 132], який є основою структури образ-схеми РІВНОВАГА та визначає напрямок дії сил.

Відповідно, у складі образ-схеми РІВНОВАГА та її варіантів виділяємо такі групи сил: ПРОТИДІЮЧІ СИЛИ, що підтримують рівновагу; ПРИМУС, ПЕРЕШКОДА, ПРИТЯГАННЯ, що призводять до втрати рівноваги; та ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МОЖЛИВОСТІ, УСУНЕННЯ ПЕРЕШКОДИ, що відновлюють рівновагу. ВІДВЕРНЕННЯ не пов'язане із забезпеченням,

порушенням та, відповідно, відновленням рівноваги.

З-поміж розглянутих видів сили у прототиповій моделі образ-схеми РІВНОВАГА її силові вектори втілюють ПРОТИДІЮЧІ СИЛИ, репрезентовані джерелом та метою, що формуються під впливом досвіду зіткнення двох центрів сили, внаслідок чого жодна з них не може рухатися далі [10, с. 46]. Тіло людини знаходиться у стані рівноваги, якщо протидіючі сили збалансовані. Як наслідок, вертикальна вісь тіла людини (вісь *голова-ноги*) цілком збігається з віссю гравітації.

При втраті тілом рівноваги одна з протидіючих сил домінує над іншою в показниках кількості, якості або інтенсивності – рівновага перетворюється в дисбаланс. У прототиповій моделі образ-схеми РІВНОВАГА дисбаланс можна відобразити, надавши першому вектору – джерелу додаткової енергії. Зокрема, його представляють образ-схемами ПРИМУС, що репрезентує рух під впливом зовнішніх сил, до яких відносять вітер, воду, фізичні об'єкти, людей [10, с. 45]; ПЕРЕШКОДА, яка складається із силового вектора, що зупиняє або змінює траєкторію руху внаслідок зіткнення з перепорою [ibid.]; ПРИТЯГАННЯ, що передає рух орієнтира-цілі внаслідок дії орієнтира-джерела [10, с. 147], які позначають причини втрати рівноваги. Другий вектор – мета при дисбалансі не проявляється з причини його незначної вираженості. Під впливом ПРИМУСУ, ПРИТЯГАННЯ або ПЕРЕШКОДИ тіло повністю підпорядковується домінуючій силі. Як наслідок, вертикальна вісь тіла людини не збігається з віссю гравітації – тіло втрачає рівновагу.

При відновленні рівноваги енергії набуває й другий вектор – мета внаслідок дії сил, позначених образ-схемами ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МОЖЛИВОСТІ, яка характеризується наявністю потенційного силового вектора та відсутністю бар'єрів та перешкод [10, с. 47]; УСУНЕННЯ ПЕРЕШКОДИ, яка вказує на ліквідацію бар'єра, що відкриває шлях для застосування сили [10, с. 46]

Виходячи з наведених положень, організацію концепту РІВНОВАГА можна змодельовати за принципом протиставлення фону (те, що позаду) та фігури (те, що попереду), ідентифікація яких зумовлена образ-схемами-складниками, що членують гештальт РІВНОВАГА. Так, фоном у структурі концепту РІВНОВАГА виступає ВЕРТИКАЛЬ/ШКАЛА, відносно якої взаємодіють СИЛИ: ПРОТИДІЮЧІ СИЛИ – при рівновазі; ПРИМУС, ПРИТЯГАННЯ, ПЕРЕШКОДА – при втраті рівноваги; ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МОЖЛИВОСТІ, УСУНЕННЯ ПЕРЕШКОДИ – при відновленні рівноваги, які розглядаються як фігура.

З метою виявлення складників образ-схеми РІВНОВАГА та їх втілення в семантиці мовних одиниць проаналізуємо словникові дефініції лексеми «рівновага» (balance), показані у словниках [7, с. 22], оскільки структуру значення будь-якої лексеми можна подати за допомогою сем, найбільш послідовним та ефективним засобом виділення яких вважають компонентний аналіз.

Згідно зі словниковими дефініціями першим та базовим визначенням рівноваги є її тлумачення як тілесного або фізичного досвіду, що переживає людина, яке представляє прототипову модель однойменної образ-схеми [7, с. 96]:

*If a person or thing **balances**, or if a person **balances** smth, the person or thing is **steady** and **doesn't fall over**, or the person places the thing in a **stable position**.*

У наведеному визначенні ключові семи – *steady, doesn't fall over, stable position*, актуалізують образ-схему ВЕРТИКАЛЬ, оскільки вважають, що у свідомості людини ВЕРТИКАЛЬ формується внаслідок спостереження за прямовисно розташованими об'єктами, своїм тілом зокрема [10, с. xiv-xv]. Ключові семи *steady, stable*, що визначаються словниковими дефініціями як *smth that stays at the same level, is firmly fixed in position* [7, с. 1416] у поєднанні з тлумаченням семи *position* як *physical posture* [12, с. 783] характеризують найбільш типове вертикальне розташування тіла людини. Відповідно, сема *fall over*, що тлумачиться як *to drop by gravity, to lose balance and drop to the ground* [12, с. 339], свідчить про відхилення від ВЕРТИКАЛІ та пов'язується зі втратою рівноваги.

У другій дефініції рівновага (*balance*) визначається як більш загальне явище: *a state or situation in which all the **different** parts or **forces** involved have **the right** amount of strength or influence, or **the same** amount of it* [7, с. 96]. Ключова сема *forces* репрезентує образ-схеми СИЛА, сема *different* характеризує ці сили як різні, тобто як джерело та мета, семи *the right, the same*, що визначаються як *being of one kind, having one set of characteristics* [12, с. 882], *being equal* [7, с. 474], свідчать про врівноваженість протидіючих джерела та мети, наслідком чого й є стан рівноваги. Втрату рівноваги (*imbalance*), відповідно, розглядають як *lack of balance* [12, с. 483].

Розглянуті моделі образ-схеми РІВНОВАГА формуються під впливом фізичної дійсності та слугують основою для формування її різноманітних варіантів як наслідок структурних трансформацій, сутність яких полягає у розширенні прототипової моделі внаслідок метафоризації її основних структурних компонентів.

Образ-схеми ВЕРТИКАЛЬ/ШКАЛА та СИЛА зумовлюють вибір способів мовної репрезентації концепту РІВНОВАГА.

Список літератури

1. Болдырев Н. Н. Когнитивная семантика. – Тамбов : ТГУ, 2000.
2. Жаботинская С. А. Концептуальный анализ: типы фреймов // Вісник Черкаського університету. Сер. Філологічні науки. – Вип. 11. – Черкаси. – 1999. – С. 12–25.
3. Кубрякова Е. С. Семантика в когнитивній лінгвістическій (о концепте контейнера и формах его объективации в языке) // Изв. РАН. Сер. лит. и яз. – 1999. – Т. 58, № 5–6. – С. 3–12.
4. Минский М. Фреймы для представления знаний: Пер. с англ. – М. : Энергия, 1979.
5. Попова З. Д., Стернин И. А. Очерки по когнитивной лингвистике – Воронеж : Истоки, 2002.
6. Потапенко С. І. Структура заголовків англomовних газетних повідомлень: досвід лінгвокогнітивного аналізу // Вісник КЛУ. – Сер. Філологія. – 2003. – Т. 6, № 1. – С. 128–135.
7. Collins CoBuild English Language Dictionary. – London : Harper Collins Publishers, 1991.
8. Cienci A. STRAIGHT: An image and its metaphorical extensions // Cognitive

Linguistics. – 1998. – Vol. 9, № 2. – P. 107–149. 9. Fauconnier G. Mappings in Thought and Language. – Cambridge: Cambridge Univ. Press, 1997. 10. Johnson M. The Body in the Mind. The Bodily Basis of Meaning, Imagination, and Reason. – Chicago and London : The University of Chicago Press, 1987. 11. Mandler J.M. Preverbal Representation and Language // Language and Space. – London: A Bradford Book. – 1996. – P. 365–384. 12. New Webster's Dictionary and Thesaurus of the English Language / Ed. by B.S. Cayne. – Danbury : Lexicon Publications, 1993.